

te hebben afgerond en vastgesteld te hebben welke locatie de beste is en vastgesteld te hebben dat daar geen belemmering zijn, zou de staatssecretaris geen rijkscoördinatie­regeling in moeten willen zetten. Daarbij verbaast het de SP hogelijk dat de gemeente alternatieven aan zou moeten dragen voor deze locatie. Dat is echt onzin. Daardoor moet de gemeente zich verdedigen en dat is ongewenst in een zorgvuldig proces. Eerst het huiswerk. Het ministerie van Defensie in strijd met een defensieve gemeente kan nooit tot een goede uitkomst leiden. Graag hoor ik van de staatssecretaris of zij bereid is nu eerst de onderzoeken af te ronden, zodat een helder beeld ontstaat van locaties en mogelijke belemmeringen.

Voorzitter, afrondend. Het mag uit mijn bijdrage duidelijk zijn dat de SP tegen het op dit moment inzetten van de rijkscoördinatie­regeling is, omdat er nog huiswerk ligt dat eerst gedaan moet worden. Daarmee is het op dit moment inzetten van de rijkscoördinatie­regeling ontijdig, onnodig en daarmee ongewenst.

Dank u wel.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Janssen. Ik geef graag het woord aan de heer De Vries namens de fractie-Otten voor zijn maidenspeech.

De heer De Vries (Fractie-Otten):

Voorzitter. Allereerst mijn felicitaties aan de heer Dessing en mevrouw Huizinga-Heringa met hun maidenspeeches.

Voorzitter. Dit debat gaat over twee zaken: het gebrekkige huiswerk van staatssecretaris Visser en het door haar willen toepassen van een noodgreep in het landsbelang. Ik zal hier later in mijn speech nader op ingaan, maar ik wil beginnen met het probleem. Wat is hier het probleem? Kort samengevat is hier sprake van een regenteske manier van besturen in dit land. Daar ergeren wij ons al jaren kapot aan. Juist dat was voor mij een grote drijfveer om me in te gaan zetten voor het realiseren van een nieuwe dynamiek in Den Haag en een andere politieke koers voor Nederland.

Ook in de kwestie Herwijnen zien we dit terug. Het besluitvormingsproces, dat al sinds 2016 voortkabbelt, brengt de staatssecretaris op deze maandagavond in de Eerste Kamer om van ons een mandaat te krijgen voor het inzetten van de rijkscoördinatie­regeling voor een radar in Herwijnen. Het is het resultaat van de lichtzinnige manier waarop deze staatssecretaris, evenals haar voorgangster, minister van Defensie Hennis, denkt om met alle haar ter beschikking staande bureaucratie­se machtsmiddelen de lokale democratie buitenspel te zetten. Deze rijkscoördinatie­regeling is een paardenmiddel dat door de rijksoverheid wordt gebruikt om beslissingen die in de lokale politiek geen steun krijgen, bij burgers door de strot te duwen. Deze rijkscoördinatie­regeling wordt ook regelmatig toegepast voor de aanleg van windmolenparken, waar men lokaal vaak helemaal niet op zit te wachten. In dit geval moet een militaire radarinstallatie worden geplaatst op een locatie waar de benodigde omgevingsvergunning niet is afgegeven. Alle politieke partijen in de gemeenteraad van West Betuwe zijn unaniem tegen de vergunningverlening. En dat is logisch, want

vlakbij staat er al een andere radarinstallatie, namelijk een radar van het KNMI. Daardoor zijn de mogelijkheden ter plaatse zeer beperkt en ontstaan door cumulatie van straling onacceptabele gezondheidsrisico's voor de lokale bevolking in Herwijnen. Dit alles is op zich al erg genoeg, maar het dedain waarmee deze staatssecretaris de mensen en bestuurders in Herwijnen en ons allen denkt voor haar karretje te kunnen spannen, is typerend.

De inzet van de rijkscoördinatie­regeling wordt gezien als een machtsgreep van het Rijk. Wanneer vervolgens in een dergelijk gepolitiseerd veld te weinig ruimte is voor bestuurlijk overleg, afruil van belangen, politieke escalatie – de staatssecretaris zegt ook nog eens dat er wordt geopereerd volgens bureaucratie­se rationaliteit – dan werkt de regeling als olie op het vuur. Dit zijn niet mijn woorden, dit was de conclusie van het eindrapport Evaluatie Rijkscoördinatie­regeling van het adviesbureau Andersson Elffers Felix uit november 2016.

Precies dit fenomeen zien we ook nu rondom de radar in Herwijnen optreden. Op 4 september jongstleden heeft de staatssecretaris aan de Tweede Kamer toegezegd om alternatieve locaties voor haar radarplannen in Herwijnen te onderzoeken. Ik citeer uit een artikel in het Reformatorisch Dagblad: "Staatssecretaris Barbara Visser laat Defensie alsnog grondig onderzoeken of er alternatieve locaties zijn voor een militaire radartoren in Herwijnen. Dat zegde de bewindsvrouw woensdagmiddag aan de Tweede Kamer toe. De gemeente is tegen de komst van het radarstation dat een groot deel van het Nederlandse luchtruim moet bewaken. Bewoners maken zich zorgen over de gezondheidsrisico's van straling. Als er een andere locatie beschikbaar is, dan komt de radar niet in het Gelderse Herwijnen, verklaarde Visser. Ze vermoedt dat het onderzoek naar een eventuele alternatieve plek over zes tot acht weken kan zijn afgerond. Komt uit dit onderzoek geen nieuwe optie naar voren, dan zet zij de besluitvorming rond de radartoren in Herwijnen door. Via de zogeheten rijkscoördinatie­regeling kan de rijksoverheid een gemeentebestuur overrulen. Volgens Visser is deze route in Herwijnen nodig omdat de nationale veiligheid in het geding is. De huidige radartoren in Nieuw-Milligen is veertig jaar oud en hard aan vervanging toe." Klare taal, zou je zeggen. Binnen zes tot acht weken zou het onderzoek naar een alternatieve locatie zijn afgerond. Maar nu, drie maanden later, voeren wij dit debat zonder deze toegezegde lijst, en dus met lege handen. Daarom vraag ik van de staatssecretaris de toezegging dat ze deze Kamer voor de stemming over de toepassing van de RCR in Herwijnen eerst het alternatievenonderzoek ter beschikking stelt.

Voorzitter. Alles wijst erop dat de staatssecretaris beklemd is geraakt door tunnelvisie en niet meer goed wil of kan kijken naar alternatieven en mogelijkheden. Niet goedschiks, dan maar kwaadschiks; dat lijkt het nieuwe mantra van staatssecretaris Visser. In een eerdere commissievergadering zei ik al: deze staatssecretaris is in het drijfzand van Herwijnen terechtgekomen, en bij elke beweging die zij nu maakt, wordt ze verder in het drijfzand gezogen. Het coûte que coûte doorzetten van deze rijkscoördinatie­regeling zal daaraan verder bijdragen. Het lijkt onze fractie ondoordacht om hiermee door te gaan. Een andere aanpak is dringend nodig. Gooi het over een andere boeg, is mijn advies aan de staatssecretaris.

Voorzitter. Er zijn al veel vragen gesteld. Een aantal bleven zoals gewoonlijk onbeantwoord. Ik heb nog vier vragen aan de staatssecretaris. Kan de staatssecretaris de gegevens uit het rapport van Thales over onder andere de zogenoemde veilige afstand met deze Kamer delen? Zo nee, kan zij dan indien nodig vertrouwelijk aangeven wat de maximale veilige afstand is tussen deze radar en de omliggende bebouwing? Mijn tweede vraag heeft betrekking op het vermogen van de beoogde SMART-L-radarinstallatie. Kan de staatssecretaris aangeven wat het vermogen van deze radar zal zijn, en met name het piekvermogen? Want dan is de straling het ergst. Zo niet, kan zij dan aangeven of het vermogen hoger of lager is dan het vermogen van de buienradar van het KNMI? Wat is het cumulatieve stralingseffect op het moment dat beide radarinstallaties, dus zowel de militaire radar als die van het KNMI, op piekvermogen straling uitzenden? Dat is mijn derde vraag. Die stel ik ook omdat het voor de hand ligt dat deze piekvermogens vaak tegelijk ingeschakeld zullen worden bij bepaalde weersomstandigheden. Mijn laatste vraag is: heeft de staatssecretaris de mogelijkheden onderzocht om op de locatie van de bestaande buienradar van het KNMI in Herwijnen in het landsbelang in plaats van de buienradar de nieuw voorziene militaire radar te plaatsen? Zo nee, waarom niet? Eén radar is nog altijd acceptabeler dan twee, en de buienradar is voor het landsbelang niet cruciaal.

Voorzitter. De politieke radar van Barbara Visser staat duidelijk niet goed afgesteld in deze kwestie. De aanpak van Visser is een potje paniekvoetbal geworden als gevolg van de door haarzelf gecreëerde tijdsdruk. Dit is totaal de verkeerde aanpak. En het ergste van alles: de belangen van de mensen uit Herwijnen, de gezondheid van de omwonenden, wordt totaal uit het oog verloren door deze aanpak. Ja, natuurlijk gaat het ons allen uiteindelijk om de veiligheid van het luchtruim, maar die zet de staatssecretaris nu zelf op het spel door haar onpraktische en ondoordachte aanpak. Daarom sluit ik mijn betoog af met een welgemeende oproep aan de staatssecretaris. Ga snel en daadkrachtig aan de slag met het vinden van goede alternatieve locaties, in plaats van met grof geweld de radar in Herwijnen door te drammen.

Dank u.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer De Vries. Mag ik u erop attenderen dat wij in deze zaal gewend zijn om de bewindspersonen aan te spreken met "minister" of "staatssecretaris" en niet met hun voor- of achternaam?

Mijn hartelijke gelukwensen met uw maidenspeech. Staat u mij toe om iets van uw achtergrond te schetsen.

U studeerde een jaar economie aan de Rijksuniversiteit in Groningen, tevens uw geboorteplaats. Daarna maakte u de overstap naar de Hanzehogeschool, waar u in 1996 de opleiding management, economie en recht op het gebied van vastgoed en makelaardij succesvol afrondde. Een paar jaar later volgde u de leergang projectontwikkeling van NEPROM, de Vereniging van Nederlandse Projectontwikkeling Maatschappijen.

Intussen was u in Amsterdam begonnen als makelaar bij Colliers International. Van 1997 tot 2010 werkte u als

financieel specialist, achtereenvolgens bij FGH Bank NV en Personal Finance Amsterdam BV. In 2010 keerde u terug bij de makelaardij en het vastgoed. Zo werkte u als partner makelaardij bij Allington, als makelaar/vastgoedadviseur bij Voorma & Millenaar makelaars, als directeur bij vastgoedbedrijf Binswanger en als partner bij makelaardij Engel & Völkers. Sinds 2015 bent u Private Office Advisor bij Engel & Völkers.

Rond dezelfde tijd maakte u kennis met Henk Otten en Thierry Baudet, en raakte u betrokken bij Forum voor Democratie, dat toen nog een denktank was. Hun enthousiasme en kritische geluid spraken u aan, vertelde u in deze Kamer toen u zich kandideerde voor het ondervoorzitterschap.

Nadat de denktank een politieke partij was geworden en in 2017 twee zetels haalde bij de Tweede Kamerverkiezingen, werd u persvoorlichter van de Tweede Kamerfractie van Forum voor Democratie. In 2019 bent u zelf gekozen als Eerste Kamerlid namens de partij en op 11 juni van dit jaar beëdigd. Nadat de heer Otten de fractie-Otten begon, maakte u in augustus, samen met mevrouw Rookmaker, bekend dat u zich bij hem aansloot. Inmiddels is de politieke partij GO, Groep Otten, opgericht. U bent algemeen bestuurslid van de partij en persvoorlichter.

Ik refereerde al aan uw kandidatuur voor het tweede ondervoorzitterschap. In uw kandidaatstellingsbrief schreef u: "Mijn relatief korte politieke loopbaan geeft ruimte voor verdere ontwikkeling en ontplooiing." Met de bijdrage vandaag aan uw eerste plenaire debat heeft u een nieuwe stap gezet. Nogmaals van harte welkom en we kijken uit naar uw verdere inbrengen.

Dan geef ik nu graag het woord aan de heer Arbouw voor zijn maidenspeech.

□

De heer Arbouw (VVD):

Dank u wel, voorzitter. Allereerst wil ik graag benadrukken dat ik het een hele grote eer vind om in deze Kamer zitting te hebben en het woord te mogen voeren in deze historische zaal. Uiteraard wil ik graag de collega's Dessing, mevrouw Huizinga, de heer De Vries en Rietkerk, die zo meteen na mij komt, ook van harte feliciteren met de maidenspeech die zij vandaag houden.

Voorzitter. Het onderwerp van vandaag is nou niet meteen het eerste onderwerp waaraan ik zat te denken om een maidenspeech over te houden. Toch, bij nader inzien, past dit uitstekend bij mijn achtergrond en cv. Dat zal ik uitleggen. Enerzijds mijn Defensieachtergrond: ik heb lang gediend bij het Korps Rijdende Artillerie, opgericht op 21 februari 1793, een korps waar traditie en historie van groot belang zijn, net als in dit huis. Het is ook dezelfde eenheid die jaarlijks saluut- en minuutschoten afschiet op het Malieveld tijdens Prinsjesdag, in van die mooie uniformen. Ik ben zelfs getrouwd in een gouden dolman. Naast de functies op het ministerie heb ik een aantal jaren als militair diplomaat in Brussel gewerkt bij het NAVO-hoofdkwartier en de Europese Unie. Als kolonel buiten dienst kan ik me aldus goed inleven in het voorliggend dossier en ben ik me bewust van de noodzaak om voor dit radarstation een goede nieuwe locatie te vinden. Anderzijds: mijn lange bestuurlijke